

Pedagogia

a la Universitat de Autònoma de Barcelona

INTRODUCCIÓ

L'avaluació de l'ensenyament de Pedagogia de la UAB (llicenciatura de Pedagogia) forma part del programa d'avaluacions de 2004. El Comitè d'Avaluació Interna de la universitat (format per sis professors, una estudiant i dos membres del PAS) va finalitzar la fase d'avaluació interna el setembre de 2004, mentre que el Comitè d'Avaluació Externa (constituït per dos professors externs al sistema universitari català, un director d'una escola catalana i un expert en avaluació) va lliurar el seu informe l'abril de 2005.

Globalment, el procés d'avaluació s'ha dut a terme de manera satisfactòria: tant el procés intern com l'extern. Com a element de millora, el comitè extern apunta la necessitat d'augmentar la participació de la comunitat acadèmica relacionada amb l'ensenyament en el procés d'avaluació. En qualsevol cas, l'informe d'avaluació elaborat pel comitè intern de la universitat constitueix un diagnòstic acurat per a la millora de l'ensenyament i la seva adaptació a l'EEES.

POSICIÓ ESTRATÈGICA DE LA TITULACIÓ

L'ensenyament de Pedagogia s'ofereix, a més de la UAB, a la UB, la UdG (com a segon cicle), la URV i la URL. El pes de la UAB en nombre d'alumnes és relativament important i se situa en segon lloc pel que fa a aquest aspecte.

La posició estratègica de la titulació a la UAB des del punt de vista intern presenta com a elements positius l'existència d'un cos docent consolidat i disposat, de manera general, a desenvolupar el procés d'innovació que comporta l'Espai europeu d'educació superior. Tot i això, hi ha la percepció entre el professorat de Pedagogia que l'ensenyament no disposa del mateix reconeixement, en l'àmbit de la universitat, que el que reben altres ensenyaments. Hi ha la percepció que la dicotomia entre «ciències i lletres» i entre recerca i docència va en detriment de la posició de l'ensenyament de Pedagogia.

Des d'una perspectiva més externa, cal dir que l'ensenyament presenta una inserció laboral bona, malgrat que hi ha hagut un lleuger retrocés d'oportunitats en camps professionals tradicionalment associats al pedagog. La creació del col·legi professional i la valoració positiva dels graduats respecte de l'ensenyament són també factors positius.

Tot i l'esforç fet d'adaptació a les noves demandes socials i professionals, l'avaluació externa considera que l'ensenyament hauria de continuar avançant en aquesta direcció. S'apunta també la necessitat de projectar l'ensenyament més enllà del sistema educatiu.

Taula 1. Dades generals de la Universitat Autònoma de Barcelona. Curs 2002-2003

	Pedagogia, UAB
Alumnes totals a l'ensenyament	438
Alumnes de l'ensenyament a tot Catalunya	2.054
Alumnes totals matriculats a la universitat	31.943
Alumnes de cycle llarg a la universitat	24.766
Percentatge d'alumnes de la titulació respecte al total d'alumnes de la universitat	1,4%
Percentatge d'alumnes de la titulació respecte al total d'alumnes de cycle llarg de la universitat	1,8%
Percentatge d'alumnes de la titulació respecte al total d'alumnes de la titulació a Catalunya	21,3%

CAPACITAT DEL SISTEMA

La capacitat del sistema es defineix per quatre elements: les característiques dels estudiants i del professorat, les infraestructures, i la planificació i la gestió de la qualitat.

Estudiants

En aquest apartat es valora si el perfil dels estudiants de l'ensenyament, pel que fa a la formació, la capacitat i la dedicació a l'estudi, respon a les característiques de l'ensenyament.

El resultat de l'avaluació externa, en aquesta dimensió, és favorable, mentre que la interna és més crítica.

Taula 2. Notes de tall. Pedagogia a la UAB. Evolució 1998-2003

	Via d'accés PAU				
	1998-1999	1999-2000	2000-2001	2001-2002	2002-2003
Nota de tall	5,99	6,05	6,02	5,54	nd
Nota de tall equivalent *	-	-	nd	nd	nd

* El valor de la nota de tall equivalent s'obté d'assignar la mateixa oferta de places a tots els centres (prenent com a referència el centre que té una oferta més baixa) i calcular posteriorment una nova nota de tall d'accés d'acord amb aquesta oferta hipotètica. Aquest indicador ens permet identificar la potència de la demanda sense condicionar-la a l'oferta.

nd: dada no disponible

Font: DURSI

Taula 3. Demanda d'accés a la titulació. Curs 2002-2003

	Places ofertes	Demanda global	Ràtio demanda/oferta	Demanda 1a opció		Demanda global satisfeta (matrícula)
				PAU	Altres	
Pedagogia, UAB	80	195	2,44%	nd	nd	100

Places ofertes a Catalunya (curs 2000-2001): 370
 Demanda en 1a opció a Catalunya: 274
 nd: dada no disponible
 Font: DURSI

Taula 4. Distribució dels estudiants de 1r curs per notes i vies d'accés

Via d'accés PAU									
	Curs 2000-2001			Curs 2001-2002			Curs 2002-2003		
	[5-6)	[6-7)	>7	[5-6)	[6-7)	>7	[5-6)	[6-7)	>7
Pedagogia, UAB	29,5	48,7	12,8	60,8	21,5	6,3	nd	nd	nd

Via d'accés FP									
	Curs 2000-2001			Curs 2001-2002			Curs 2002-2003		
	[5-6)	[6-7)	>7	[5-6)	[6-7)	>7	[5-6)	[6-7)	>7
Pedagogia, UAB	0	0	2,3	0	0	2,6	0	0	7,6

nd: dada no disponible
 Font: DURSI

Resultats de l'avaluació

L'avaluació externa constata una presència elevada d'estudiants que compatibilitzen estudis i treball. Aquesta situació limita la dedicació acadèmica d'alguns estudiants, en particular els del torn de tarda. Tot i que hi ha un percentatge d'estudiants que accedeixen a la titulació en segona o tercera opció de selectivitat, la satisfacció amb l'ensenyament és bona.

Com a elements de millora, l'avaluació subratlla la necessitat de millorar el coneixement del perfil i les característiques de l'alumnat de primer curs. Això facilitaria l'adequació metodològica i el disseny d'accions específiques que permetrien millorar el rendiment acadèmic. També cal una millora en la definició de les característiques que han de reunir els nous estudiants per accedir a l'ensenyament, la qual cosa afavoriria la millora de la preparació prèvia dels estudiants.

Professorat

Aquest apartat valora si el perfil del professorat de l'ensenyament s'ajusta a les necessitats i les característiques de la titulació.

Taula 5. Plantilla de l'ensenyament (percentatge de participació en la docència per categories). Curs 2000-2001

	CU	TU	CEU	TEU	Associat	Altres	Ajudants
1r curs	1,7%	23,7%	-	-	53,8%	20,8%	-
1r cicle	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd
2n cicle	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd
Total	4,5%	52,4%	0,3%	0,7%	32%	1,5%	8,6%

nd: dada no disponible

Font: UAB

Resultats de l'avaluació

El perfil del professorat de l'ensenyament és adequat per oferir un ensenyament de qualitat. Així mateix, el nombre de professors respon correctament al nombre d'estudiants matriculats. D'altra banda, la proporció de professorat estable amb relació al contractat es troba en els mateixos paràmetres que el conjunt de la universitat. El perfil del professorat cobreix un ampli espectre d'especialitzacions dins del camp de la pedagogia, la qual cosa permet als estudiants conèixer orientacions diferents i variades.

L'avaluació també constata l'existència de professors amb una presència important en contextos pedagògics estatals i internacionals.

Com a elements de millora, l'avaluació recomana una adequació de la formació del professorat novell, malgrat que ja es duen a terme algunes experiències interessants en aquest sentit. També hi ha una necessitat de coordinar millor les activitats del professorat, tant les de tipus intern com les que es deriven de projectes externs.

Infraestructura

L'aulari, els espais per fer pràctiques, les sales d'estudi i la biblioteca han configurat els punts principals d'avaluació de les infraestructures. Tanmateix, també s'han considerat les noves tecnologies, la seguretat i la conservació de les instal·lacions, i els serveis generals.

Resultats de l'avaluació

L'avaluació posa de manifest que les condicions de l'aulari no són adequades. Les cadires no són mòbils i el mobiliari és, en general, antic i poc flexible. D'altra banda, l'acústica i la visibilitat dins de les aules no és bona, i la dotació de recursos és insuficient.

La biblioteca rep una valoració favorable per part d'estudiants i professors, tot i que cal ampliar el fons bibliogràfic. També es consideren adequades les sales de pràctiques i les aules d'informàtica, encara que en el moment en què es dediquen a la docència queden justes a causa del nombre d'alumnes per grup.

Si bé els alumnes valoren positivament la plataforma virtual de la universitat, l'avaluació externa assenyala una escassetat de recursos de gestió que, a partir de bases de dades compartides, faciliti i integri la informació disponible a estudiants, professors i personal d'Administració i Serveis.

Finalment, l'avaluació detecta la necessitat d'una àmplia millora dels serveis de copisteria i restauració.

Relacions externes

En aquest apartat es valora la quantitat i la qualitat de relacions externes de la titulació amb altres universitats, l'Administració, les empreses i les institucions. Ambdós comitès concorden a valorar-les com a poc satisfactòries.

Resultats de l'avaluació

Tant l'avaluació interna com l'externa han centrat la seva anàlisi en l'àmbit de les relacions internacionals, que és justament l'aspecte més feble d'aquest apartat. El baix coneixement de llengües del professorat i de l'alumnat limita clarament les oportunitats per a la realització de projectes internacionals, la participació en xarxes internacionals i la mobilitat acadèmica de professors i estudiants.

Com a millora s'assenyala la necessitat de canalitzar els contactes interpersonals per mitjà de convenis i programes institucionals i reforçar les estructures que facilitin les relacions internacionals.

Planificació de la titulació i gestió de la qualitat

Aquest apartat té en compte l'existència i el desenvolupament d'una sèrie d'eines i d'estratègies destinades a assegurar la qualitat de l'ensenyament. D'aquesta manera, es considera tant l'existència de plans estratègics o plans de qualitat com l'estat de procediments adreçats a conèixer la satisfacció dels diferents agents o la consecució d'objectius marcats. També s'analitza la coordinació docent de la titulació, el disseny de procediments de gestió o la participació dels diferents col·lectius en la gestió del centre. Finalment, es considera la presència de sistemes d'informació i rendició de comptes. En aquest apartat, la valoració del comitè extern és de poc adequada.

Resultats de l'avaluació

Si bé el pla estratègic de la facultat està formulat de manera adequada pel que fa a l'ensenyament de Pedagogia, l'avaluació externa constata, però, que l'ensenyament no disposa d'un sistema intern de garantia de la qualitat.

Des del punt de vista docent, l'avaluació també detecta una manca de coordinació entre el professorat. Això comporta que, amb més o menys intensitat, hi hagi una repetició de continguts entres diferents assignatures.

Propostes de millora

L'avaluació recomana establir procediments per millorar la coordinació docent.

La infraestructura docent de l'ensenyament també fa necessària l'actuació per adequar les aules, els seus equipaments i alguns dels serveis adreçats a estudiants i a la comunitat acadèmica.

Caldria desenvolupar un sistema de garantia de la qualitat per a l'ensenyament.

És interessant dur a terme les accions necessàries per fomentar les relacions internacionals de l'ensenyament.

PROGRAMA DE FORMACIÓ

Perfil de formació

Aquest apartat té com a objectiu veure quin és l'estat de definició del perfil de formació i quins són els elements interns i externs que s'utilitzen per definir-lo (ús de referents acadèmics i professionals, i participació de diferents agents). També es determina el grau d'adequació del perfil a les necessitats acadèmiques i professionals i, finalment, s'analitza fins a quin punt aquest perfil és conegut i acceptat per la comunitat universitària. Ambdós comitès valoren aquesta dimensió com a poc satisfactòria. Això és degut, en part, al fet que l'actual pla d'estudis es va elaborar en un moment en què la descripció dels perfils de formació no era una pràctica generalitzada.

Resultats de l'avaluació

El perfil de formació de l'ensenyament pateix d'una fragmentació del pla d'estudis i de la limitada optativitat. L'avaluació constata que l'actual pla no dóna resposta als perfils professionals existents, en la mesura que no té en compte determinades sortides i competències professionals. L'avaluació posa de manifest que els estudiants perceben un excés de continguts adreçats al perfil escolar, mentre que hi ha escassetat de matèries relacionades amb altres àmbits no escolars com ara el sociolaboral. D'altra banda, i respecte de les competències professionals, l'avaluació detecta una necessitat de reforçar la identitat professional del pedagog a mesura que es va cursant l'ensenyament.

Programa de formació

El programa de formació s'ha analitzat tenint en compte els indicadors que fan referència a la seva funcionalitat (ciclicitat, o optativitat i obligatorietat). També s'observen la seqüència dels estudis, el nivell d'actualització dels programes i la definició i la difusió d'aquests programes. La valoració d'aquest àmbit ha estat favorable per part de l'avaluació interna, mentre que l'avaluació externa el qualificava de poc adequat, bàsicament per la necessitat d'actualitzar-lo en la línia apuntada anteriorment.

Taula 6. El programa de formació

Pedagogia, UAB	
Publicació al BOE	16-10-1993
Anys de durada	4
Pla d'estudis	
Crèdits troncal i obligatoris	220
<i>Teoria</i>	179,5
<i>Pràctica</i>	140,5
Crèdits optatius (b)	68
Crèdits de lliure elecció	32
Total	320
Grau mínim de practicitat obligatòria	30,5%
Nombre d'assignatures optatives ofertes	23
Oferta de crèdits optatius propis (a)	101
Relació d'optativitat (a/b)	1,48
Projecte final de carrera / pràcticum	No/Sí
Pràctiques en empreses	No
Font: UAB	

Resultats de l'avaluació

L'avaluació mostra que el programa de formació que s'imparteix és valorat desfavorablement per part del professorat i de l'alumnat. De fet, el programa no respon adequadament a les noves demandes professionals. A més, hi ha una fragmentació excessiva d'assignatures, la seva ponderació al llarg dels cursos és poc adequada, i els itineraris d'especialització no es poden dur a terme correctament per l'escassa optativitat.

Propostes de millora

Entenent que l'actualització del programa de formació està associada a la transformació dels ensenyaments universitaris per adaptar-se a l'EEES, l'avaluació externa recomana una millora en la coordinació docent del professorat de cadascun dels cursos de l'ensenyament mentre no es dugui a terme l'actualització.

La renovació del programa hauria d'anar acompanyada d'una definició del perfil de formació de l'ensenyament, que caldria establir amb la participació d'agents externs.

Finalment, es recomana fer un esforç més gran pel que fa a l'actualització dels continguts de la guia docent.

DESENVOLUPAMENT DE L'ENSENYAMENT

Organització educativa

L'adequació del calendari i l'horari al tipus de docència i d'estudiants, la mida dels grups, l'organització de les pràctiques i el grau de satisfacció que mostren els professors i els estudiants sobre l'organització de la docència són els aspectes que s'han valorat en aquest apartat. Si bé l'avaluació externa qualifica com a satisfactori aquest punt, l'avaluació interna és més crítica i opina que presenta una situació poc adequada.

Resultats de l'avaluació

L'avaluació interna assenyala l'organització del pràcticum com a punt fort de l'ensenyament, amb una millora de la seva gestió i un augment de la xarxa de centres que hi participen. L'avaluació externa, que considera aquest element com a molt important en la qualitat de l'ensenyament, creu necessari millorar elements com ara la varietat de centres, les tasques dutes a terme pels estudiants, el seguiment d'aquestes tasques i la coordinació entre universitats i centres.

Dit això, s'observa que l'ensenyament té una organització horària poc adequada. Les hores de permanència al centre per atendre cursos són excessives, la qual cosa dificulta els espais necessaris per a l'aprenentatge autònom dels estudiants. D'altra banda, estudiants i professors consideren l'existència de classes de 150 minuts com a poc satisfactòria.

L'organització docent a primer curs també demana una millora que permeti augmentar el rendiment acadèmic dels estudiants.

Taula 7. Distribució dels alumnes en la titulació. Curs 2002-2003

Pedagogia, UAB	
Mitjana d'alumnes per grup de 1r curs	
<i>Teoria</i>	nd
<i>Pràctica</i>	nd
Mitjana d'alumnes de nou ingrés de 1r curs	
<i>Teoria</i>	nd
<i>Pràctica</i>	nd
Mitjana d'alumnes per grup de 1r cicle	
<i>Teoria</i>	nd
<i>Pràctica</i>	nd
Mitjana d'alumnes per grup de 2n cicle	
<i>Teoria</i>	nd
<i>Pràctica</i>	nd
Alumnes totals	438
Alumnes equivalents a temps complet	362
nd: dada no disponible	
Font: UAB	

Metodologia

Aquest apartat avalua l'adequació de la metodologia docent als objectius de formació i la satisfacció tant del professorat com de l'alumnat. Ambdós comitès valoren que la metodologia és, en general, adequada al desenvolupament de la docència.

Resultats de l'avaluació

Les estratègies docents utilitzades per l'ensenyament són variades. Aquesta afirmació té elements positius, pel fet que les exposicions magistrals es combinen, entre altres, amb treballs en grup, debats i tècniques de *role playing*. Cal fer notar, però, que hi ha diferències entre professors a l'hora d'innovar o actualitzar els continguts de les seves assignatures.

D'altra banda, malgrat que hi ha una incorporació progressiva de noves metodologies i noves tecnologies en la docència, els estudiants consideren necessària una coherència més gran dels mètodes docents, en particular pel que fa a la dinàmica entre la teoria i la pràctica.

L'avaluació constata també que hi ha diferències entre els torns de matí i de tarda, a causa probablement del nombre d'estudiants a classe.

Acció tutorial i d'orientació

En aquest punt s'analitza la tipologia dels serveis d'orientació a l'estudiant i la seva adequació, tant pel que fa a la vida acadèmica com a la inserció professional. Finalment, es valora el grau de satisfacció dels implicats en l'accés tutorial (professorat i estudiants). L'avaluació ha considerat aquest àmbit com a adequat.

Resultats de l'avaluació

L'avaluació constata el compliment dels horaris de tutoria per part dels professors. A més, la disponibilitat per atendre els estudiants s'estén per mitjà del correu electrònic.

L'ensenyament ha posat en marxa un programa d'acollida de nous estudiants. Així mateix, l'avaluació valora favorablement l'adequació de les tutories de primer curs. Tot i això, es detecta la necessitat d'una millora en l'organització de les tutories i en l'adequació d'aquestes tutories als estudiants dels altres cursos. L'avaluació recomana una definició consensuada sobre el desenvolupament de les tutories.

Activitats curriculars complementàries

La planificació de les activitats, l'orientació d'aquestes activitats al desenvolupament de competències acadèmiques, professionals o personals, i la satisfacció de l'alumnat i el professorat han estat els eixos valoratius d'aquest apartat, que ha estat valorat favorablement per part de l'avaluació externa.

Resultats de l'avaluació

La facultat proposa als alumnes activitats extracurriculars complementàries, que no són exclusives per als estudiants de l'ensenyament, sinó que estan obertes a tota la comunitat acadèmica de la facultat. El nombre i la qualitat de les activitats complementàries són notables, encara que la participació dels estudiants és escassa.

Propostes de millora

L'existència d'un horari llarg amb classes extenses, motivat, bàsicament, per la configuració de l'actual pla d'estudis, fa recomanable que en el procés de reformulació del pla es tingui en compte l'organització horària.

Cal accentuar la innovació de la metodologia docent aplicada a l'ensenyament, especialment tenint en compte l'orientació acadèmica de la titulació.

QUALITAT DELS RESULTATS

Estratègies d'avaluació i qualitat dels resultats acadèmics

Aquest punt conté tant els resultats de la valoració de les estratègies d'avaluació acadèmica com els resultats acadèmics assolits pels estudiants en el seu procés d'aprenentatge. Tots dos comitès coincideixen a valorar ambdues dimensions de manera favorable.

Resultats de l'avaluació

Es valora positivament l'ús de diverses metodologies d'avaluació dels estudiants. Tot i això, els estudiants opinen que els exàmens finals tenen una preponderància excessiva amb relació al seu procés d'aprenentatge.

D'altra banda, es detecta la necessitat de millorar la definició i la transparència informativa dels criteris d'avaluació de les assignatures. També seria adequat un augment de la coordinació docent quant a l'encàrrec de diversos tipus de treball.

Els resultats acadèmics són generalment bons si prenem el nombre d'estudiants que superen les diferents matèries. Així mateix, la taxa de finalització dels estudis indica que el nombre d'estudiants que obté el títol a la fi dels quatre cursos és alt. Malgrat tot, l'avaluació interna apunta que la qualificació mitjana és moderada.

En canvi, la taxa d'abandó a primer curs és significativa, probablement a causa del nombre d'estudiants que accedeixen a l'ensenyament en segona o tercera opció de selectivitat.

Taula 8. Resultats acadèmics, curs 2001-2002

	Pedagogia, UAB
Taxa d'èxit en el 1r curs	
1a convocatòria	69,6%
2a convocatòria	67,0%
Taxa d'èxit en el 1r cicle	
1a convocatòria	78,6%
2a convocatòria	68%
Taxa d'èxit en el 2n cicle	
1a convocatòria	87,2%
2a convocatòria	80,7%
Rendiment acadèmic	
1r curs	66,7%
1r cicle	73,3%
2n cicle	81,6%
Mitjana d'alumnes titulats (1998-1999 / 2002-2003)	74,8
Taxa de graduació	86%
Font: UAB	

Estratègies d'avaluació i qualitat dels resultats professionals

L'anàlisi d'aquest punt ha tingut en compte les estratègies d'avaluació dels resultats professionals i els mateixos resultats d'inserció laboral obtinguts. També s'han considerat el grau de satisfacció dels graduats i les opinions de les empreses que els contracten. Pel que fa al primer aspecte, l'avaluació detecta que l'ensenyament no disposa d'un mecanisme de seguiment de graduats que no sigui per mitjà d'enquestes generals dutes a terme per la universitat o AQU Catalunya. Tot i això, l'avaluació considera satisfactoris els resultats professionals obtinguts pels graduats.

Resultats de l'avaluació

Taula 11. Dades d'inserció laboral dels llicenciats en Pedagogia (promoció del 2001 enquestada el 2004)

	Enquestats	Ocupats	Ocupats abans d'acabar	Contracte fix en el moment de l'enquesta	Satisfacció amb la feina actual (1-7)	Percentatge funcions específiques de la titulació	Percentatge funcions universitàries (inclou les específiques)
Pedagogia UAB	171 (de 269)	88,2%	46,9%	59,4%	5,43	46,9%	59,4%
Pedagogia (universitats públiques de Catalunya)	34 (de 54)	93%	47,6%	48,8%	5,56	47%	67,26%

L'ensenyament disposa dels resultats de dos estudis d'inserció laboral en els quals s'ha enquestat la totalitat de graduats de Catalunya. La inserció laboral és, en general, bona. Malgrat que hi ha alguns valors d'ocupació per sota de la mitjana, cal dir que la valoració que fan els graduats sobre la formació rebuda en competències professionals específiques i genèriques es troba per sobre de la mitjana.

Estratègies d'avaluació i qualitat dels resultats personals (competències transversals)

Aquest punt, que té en compte tant les estratègies seguides per avaluar els resultats personals dels estudiants com la satisfacció dels graduats amb relació a les seves capacitats per resoldre problemes i planificar treballs, la capacitat de treballar en equip o la seva iniciativa personal, no ha estat avaluat internament. L'avaluació externa constata l'absència d'estratègies en aquest àmbit.